

Kalaallit oqaasiinik allattariarsornermi misilitsinneq 2024

Aallaqqaasiut

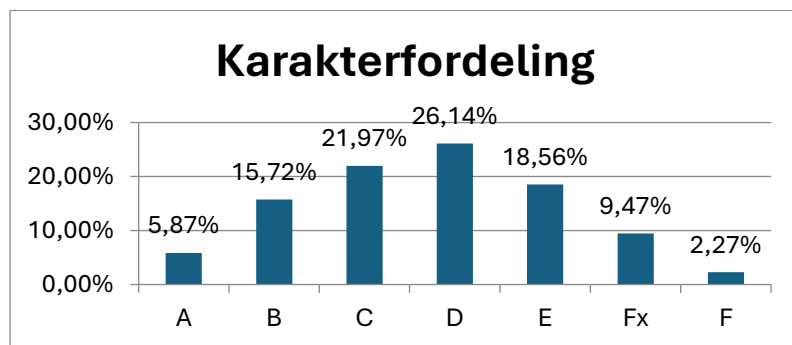
Kalaallit oqaasiini misilitsinnermi atuartut allaaserinnissinnaanerit pisinnaasaallu misilinneqartarput. Allaaserinninnermi 4 tiimit atorneqartarput, taakkunannga annerpaamik akunneq ataaseq oqaloqatigiinnermut atorneqartarluni. 2024-mi allaaserinnilluni misilitsinnermi atuartut suliassat suussutsimikkut assigiinngiiaartut sisamat qinigassaraat.

Pisinnaasanik misilitsinnermi suliassat 90-iupput akunnerullu ataatsip ingerlanerani atuartup akisassarlugit.

Allaaserinninnermi angusat

Atuartut 528-t allaaserinninnermi misilitsippat agguaqatigiissillugu 5,16-imik angusaqarlutik, siorna 2023-mi angusat agguaqatigiissillugit 4,56-iupput. Pisarnertut atuartut elektroniskimik allattut assamminnik allattunit angusarinnerupput. Allaaserinninnermi angusat annertussusaat assigiinngiiaarput:

Allaaserinninnermi angusat:

Allaaserinninnermi suliassat

Ilikkagassatut anguniagassat aallaavigalugit atuartut allaaserisaat nalilerneqassapput, ilikkagassatullu anguniagassat ilaatigut ukuusut aallaavigineqarput:

- Takorluukkat, misigissutsit, eqqarsaatit, misilittakkat ilisimasallu pillugit pisunut naleqqussakkamik ataqatigiissumik, nalunaatsumik allanngorarluartumillu allaatiginnissinnaalissapput.
- Allannissap siunertaanut tulluarnepaamik allatap suunissaanik, piviususaartitamik imaluunniit piviusumik siunniussisinnaalissapput.
- Oqaluttuareqqiinnertut, nassuiaanertut, naalisaanertut, oqaluttuarnertut, oqaaseqarfiginninnertut isummanik saqqummiussinertut isumaliornertullu allaatiginnissinnaalissapput

Suliassat suussutsimikkut assigiinngiiaarput sapinngisamillu atuartut takorluuisinnaanerannut, eqqarsaatiminnik, misilittakkaminnik, ilisimasaminnik, isummaminnik isumaliutiminnillu allassinnaanissaannut aqutissiuiniartuullutik.

Atuartut allataannik naliliinermi amigaataasut kisiisa isiginiarnagit atuartup nukittuffii aamma isiginiarneqartassapput, kalaallisullu misilitsinnermut ilitersuummi naliliinermi tunaartaasut tamaasa isiginiarlugit naliliisoqartarluni.

Atuartut allataat ataatsimut tamaasa isigalugit sanngiiffigineqartartut pingasunut avinneqarsinnaapput: Oqaaseqatigiinnik naggasiisarneq, elektroniskimik allatap ilioqqarneqartarnera suliassiissutinillu akisisarneq.

Killiffilersuutininik atuineq

Atuartut angusamikkut killillit tassaanerupput oqaaseqatigiiliaminnik naggasiineq ajortut. Naammattuugassaasarpur elektroniskimik allatami titarnerit tallimat arfinillilluunniit killiffilersuutininik atuinngivillutik allassimasut. Killiffilersuutininik atuineq killeqartillugu atuartup allataa nalunaatsuujunnaartarpoq sunalu oqaatiginiarneraa ersarlussisarlu.

Atuartut allannerminni killiffilersuutininik atuisarnissaat ulluinnarni allatsinnerini eqqumaffigitittariaqarpoq anguniarneqartariaqarlunilu. Tamassuma saniatigut allatanik aaqqissuisarnissaq imaluunniit kukkuniisarnissaq anguniarneqartassaaq. Oqaasileriffiup nittartagaaniittoq "Kukkuniiaat" atuartunit aaneqarsinnaavoq, taannalu nittartakkami "Ikiuutit" ataanniippoq.

Elektroniskimik allatap ilioqqartarnera

Atuartut amerlanerpaat allaaserinnikkaangamik elektroniskimik allattarput, tamannalu pitsaasuvoq agguaqatigiissillugumi elektroniskimik allattut angusarissaarnerusarput.

Elektroniskimik allannermi atuartorpassuit allaaserisatik atuaruminarsarneq ajorpaat. Naqinnerit mikisuaraallutillu titarnerit akulikitsuaraasinnaasarpur, taamaalillutillu atuaruminaatsupilussuanngorsinnaasarlutik. Taakku qaavisigut atuartut ilaasa killiffilersuutininik atuineq eqqumaffiginngikkaangassuk allaaserisaat atuaruminaattorujussuanngortarput.

Allaaserisat atuaruminarsarneqanngitsut atuartussamut sunniisarput, ulluinnarnilu atuartitsinermi atuartut allataasa atuaruminassusaat nalilersortinneqartarsinnaappur.

Suliassiissutinik akisineq

Suliakkiut pingaarneq ilaminit qernernerusumik qulaani allaqqasarpoq, taassumalu ataani apeqquteqartarpoq atuartup allannermini ikorfartuutigisinnaasaanik. Suliakkiummi pingaarnermi atuartup allatami suussusaanut kikkunnullu allannini apeqqutaatillugu allatani tulluarsartussaavaa.

Atuartartutut allakkanik allattut sammisaq pillugu isummersorlutillu pingaartitaminnik tunngavilersuillutik allattarput. Suliakkiummi tassani atuartut angusarissaartut tassaappur isummaminnik pingaartitaminnillu tunngavilersuillutik allassinnaasut, aammali taakku saniatigut nalunaatsumik ersarissumillu allaaserinnissinnaasut.

Allakkanik allannermi suliassaq pingaarneq tassaavoq atuartup nuannarisaminut allannissaa. Atuartup nuannarisaminut allannissaminut makittakkat oqariartaatsinik imallit aallaavigissavai, taamaattumik oqariartaatsit ataatsimut oqaatiginiagaat erseqqissaqquneqarput ilaallu isummerfigeqquneqarlutik. Atuartut ilaatigut oqariartaatsit ataatsimut oqaatiginiagaannik erseqqissaanngillat isummerfiginninatillu, taamaalillutik nuannarisaminut allataat annikissorinarput. Taakku saniatigut aamma atuartoqarpoq nalunaatsunik ersarissunillu allanngitsoortunik.

Oqaluttuamik nangitsinermi "Tillinniaq" aallaavigineqarpoq. Oqaluttuaq pissanganartuavoq, taamaattumillu atuartup pissanganartumik oqaluttualiorsinnaanerat qitiulluinnarpoq. Atuartunut kinaassusersiutit pingajuat atoqquneqarpoq, atuartullu kinaassusersiutit

pingajuannut nangitsinerminni nuunnissartik ajornartorsiutigisarmassuk oqaluttuami inuttaq Piitamik ateqaqquneqaraluarpoq. Atuartut amerlasuut oqaluttuami kinaassusersiutit siullianni atorneqartoq nangiinnarlugu oqaluttualiartik ingerlappaat suliakkiummili pissanganartuliorsinnaanertik takutilluaramikku qinigassanut allanut naleqqiullugu suliakkiummi uani angusarissaarnerpaapput.

Suliasami kingullermi atuartut digitalitigut assinik kanngunarsinnaasunik siammarterisarneq allaaserineqarpoq. Allaaserisani angusarissaartut tassaapput assinik siammarterisarneq pillugu isummerluarsinnaasut, aammalu siammarterisarnerup annikillinissaanut siunnersuuteqarluarsinnaasut. Taakkuli saniatigut atuartut nalunaatsumik ersarissumillu allassinnaanerat anguneqartuni qitiulluinnartarpoq.

Atuartut ilaasa suliasaq sorleq allaaserinerlugu ersarissumik nalunaarutigineq ajorpaat nr. 5-itullu taakku nalunaarsorsimapput. Atuartut sammisamik aalajangersimasumik sinaakkuteqaratik allaaserinnikkaangamik ilaatigut allaaserisaat ersarluttarput, allaaserisaasa ataqatigiinnerat killeqarluni aammalu allaaserisaasa imarisaat ataqatigiigatik. Atuartut amerlasuut uani angusarlupput.

Allaaserisassatut qinikkat:

Emne	Antal
1	87
2	61
3	313
4	52
5	6

Qinikkat malillugit angusat:

Emne	A	B	C	D	E	FX	F	Gennemsnit
1	5	6	16	21	17	16	5	3,72
2	1	3	14	13	18	11	0	3,53
3	24	67	71	88	49	12	2	5,92
4	2	7	10	12	11	9	0	4,41
5	0	0	0	1	0	1	4	-1,00

Pisinnaasanik misilitsinnermi angusat

Atuartut 540-t pisinnaasamikku misilitsissimapput agguaqatigiissillugulu 4,65-imik angusaqarlutik.

Pisinnaasanik misilitsinnermi angusat:

Karakterfordeling	Drenge	Piger	Total	% total
A	1	2	3	0,56%
B	19	48	67	12,41%
C	55	90	145	26,85%
D	95	72	167	30,93%
E	45	35	80	14,81%
Fx	47	19	66	12,22%
F	5	7	12	2,22%

Pisinnaasanik misilitsinnermi suliasat kingulliit atuartut ilaannit angumerineqaratik qaangiinnarneqarsimapput.

Pisinnaasanik misilitsinnermi misiliutit immikkoortiterneri

Pisinnaasanik misilitsinnermi pisinnaasassat assigiinngitsut immikkoortukkuutaat tassaapput:

- Oqaluutit, taakkunani:
 - Oqaluutit annerit minnerillu taaguutaat, taakkunanga aalajangiussisinnaaneq, ilaatigullu oqaluutit annerit kinaassusersiutaat oqaluutillu annerit susaat
- Taggisit, taakkunani:
 - Oqaaseqatigiinni susup susalluunniit oqaaseqatigiinni aalajangiunnissaa, taggisit piginnittorsiutaat kiisalu taggisit kingulleqqiutaat
- Oqaaseeqqat, taakkunani
 - Oqaaseeqqanik aalajangiussisinnaaneq aammalu taakkunani uparuartorniutunik eqqortumik atuisinnaanerit
- Oqaaseqatigiilerineq, taakkunani ilaatigut:
 - Kalaallit oqaatsit pingasunut immikkoortinneqartarneri malillugit taggisinik, oqaluutinik oqaaseeqqanillu aalajangiussiniartarnerit, oqaaseqatigiinnik eqqortunik aalajangiussisinnaaneq aammalu oqaaseqatigiit isumaannik assigiinnik aalajangiussisinnaaneq
- Uiguutit, taakkunani ilaatigut:
 - Uiguutit eqqortumik katitikkanik aalajangiussisinnaaneq, uiguutinik isumaannik kiisalu uiguutinik annernik eqqortunik atuinernik aalajangiussisinnaaneq
- Allatanik paasinninnermi:

Atuartut allatanik paasinnillutik atuarsinnaanerata misilinnerani allatat assigiinngiiaartut najoqqutarineqarput, ilaatigut:

 - Taallianik atuarnermi titarnerit akornanniittunik, taamallu atuartut namminneq eqqarsaqqaarlutik aalajangiutassaannik suliassartallit
 - Piviusunik tunngavilinnik atuarnermi titarneniittunik, taamallu atuartut namminneq eqqarsaqqaaratik atuakkaminni akissutissaminnik ujartuisinnaanerannik suliassartallit
 - Piviusunik tunngavilinnik atuakkani naatsuni paasissutissartaqangaatsiartunili atuartut atuarsinnaassusaat misilinneqarput. Atuakkani taakkunani oqaatsit atorneqartut atornagit allanngorlugilli apeqqutigineqartarput.
- Allaattaaseq:

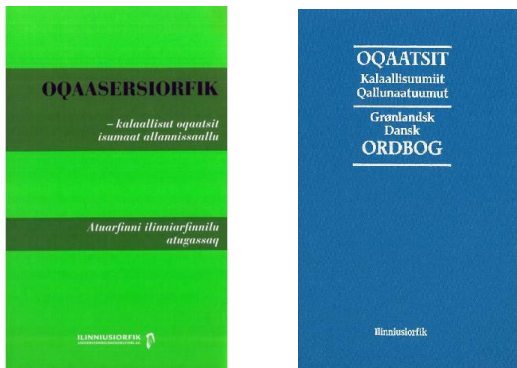
Allaattaatsimi misilinneqartut assigiinngiiaarput, ilaatigut:

 - Eqqortumik allassinnaaneq
 - Taggisit atiusut eqqortumik allatat aalajangiussinnaaneri
 - Oqaasersianik allanneq
 - Kisitsisinik allanneq
 - Qaammatit kalaallisut allanneqartarneri
 - Oqaatsinik naalisakkanik allanneq
- Oqaatsinik paasinninneq, ilaatigut:
 - Oqaatsit isumaqataannik aalajangiussisinnaaneq
 - Oqaatsip isumaata akerlianik aalajangiussisinnaaneq
 - Oqariartaatsinik eqqortunik aalajangiussisinnaanerit

Ikiuutinik atuisinnaaneq

Pisinnaasanik misilitsinnermi atuartut ikiuutinik atuisinnaanerit killeqarpoq. Misiliutitut atorneqartut sapinngisamik ikiuutinik atuinikkut akissutissaqarnissaat anguniarneqartarpoq, taamaalillutillu atuartut nalornisigisatit ikiuutit qupperarlugit akissutissarsiffigisinnaavaat. Assersuutigalugu oqaatsit isumaqataat nalornissutigunikkut *Oqaasersiorfik*, 2008 atorsinnaavaat. Eqqortumik allassinnaanermi oqaasersiat, kisitsisinik, qaammatit oqaatsinillu

naalisakkanik allannermi ordbogit *Oqaatsit* qupperarlugit nalornisatik akissutissarsisinnaavaat. Ikiuutit tamarmik akeqanngitsumik Ilinniuserfimmit piniarneqarsinnaapput.

Atuartut killiffilersuutini atuneq nalornisigigunikku Oqaasileriffiup saqqummersitaa *Killiffilersuutit*, 2004 atorsinnaavaat. Taanna Oqaasileriffiup nittartagaani *Saqqummersitat* ataanni nassaarineqarsinnaavoq ulluinnarnilu atuartut allattarnerannut atatillugu qupperallattaarneqartarsinnaalluni.

Atuakkanik paasinnilluni atuarneq

Pisinnaasanik misilitsissutini atuagassat atuagassani apeqqutit assigiinngitsuupput. Atuakkanik atuarnermi atuariaatsit pingasut isiginiarneqartarput.

Atuakkani titarneniittunik atuarnermi akissutissat atuakkami takuneqariaannaasarput, assersuutigalugu illoqarfiup atia apeqqutigineqartoq atuartup qupperaalluni ujarsinnaavaa. Atuakkap oqaasertai allannngornagit apeqqutigineqarsinnaapput, assersuutigalugu "sila qanoq kiatsigaa?". Atuakkami oqaaseq "kiappoq" ujarneqassaaq silallu kiassusaa tassani toqqaannartumik takuneqarsinnaasarpoq.